

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

18 De vltimis conditionibus census.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

certum emuntur. Vnde fit, vt quemadmodum reliqui census in re certa, immobili, & fructifera constituuntur: ita etiam huiusmodi census debeat in re simili institui: & sicut illi census percipi perempta re, & intereunt in totum; vel ex parte, si res in totum, vel ex parte delinat esse fructifera; sic etiam idem iuris est in eiusmodi censu. Secundo dicendum videtur talem censum non esse in Republica permittendum; quia magnam usurae speciem habet, eo quod fors, & pecunia principalis ad certum tempus cum lucro redditur, quemadmodum contingit in mutuo usurario: & eo magis usurae imaginem & figuram refert, quo breuius est tempus, quo census finitur, & desinit. Tertio, non probo, quod quidam aiunt, vt Medina loco citato, huiusmodi censum emi posse minori pretio, quam sit tota summa pensionum soluendarum; quia centum, inquit, aurei praesentes pluris aestimantur, quam centum & decem aurei absentes. Certè, si haec ratio quidquam ponderis haberet, facile concludi posset, lucrum ex mutuo usurarium non esse, si plus valet pecunia praesens, quam absens. Pluris quidem aestimatur, fatetur, pecunia praesens, quam pecunia loco distans: sed proflus nego plus valere pecuniam praesentem, quam absentem tempore. Minus etiam probo eorum sententiam, vt Medina in sua *Instructioe Confess. lib. 1. cap. 14. §. 26. Bannes de Usuria in 2. 2. quest. 78. art. 8. de censib. dub. 4.* qui dicunt, ideo talem censum rura consuetudine emi minoris, quam valeat tota summa pensionum reddendarum, quia onus, inquit, sustinet emptor, qui vniuersam centum aureorum pecuniam dat, & tamen per partes recipit centum, & decem aureos. At pecunia centum aureorum, cum tota datur, commodior, & fructuosior est, quam summa centum & decem aureorum paulatim soluta: Rursum pari ratione lucrum ex mutuo posset per partes distulsi recipi, quod est absurdum. Quare si praedictum censum fas est minoris emere, ideo est, quia est vera emptio, & venditio, & communi aestimatione ita est pretium taxatum, vt illud sit paulo minus, quam sit tota summa pensionum.

De ultimis conditionibus census.

CAPVT XVIII.

AD extremum Pontifex ait: [Cum vero traditione pretii census extinguendus erit, volumus per bimestre ante id denuntiare ei, cui pretium erit, & post denuntiam, infra annum tamen, etiam ab inuito, pretium repeti posse.]

Hoc locum habet cum venditor censum extinguit, reddito emptori pretio. Ceterum potest emptor centum alteri donare, vel testamento legare, vel cum alia re permutare, vel alio modo distrahere, & alienare: nam census annuus est quodammodo similis usufructui, quem quis habet in fundo alterius. Vnde quemadmodum usufructus multis modis amittitur, vt constat ex toto titulo *Digestorum, Quemadmodum usufructus amittitur, & Institut. de Usufructu §. ultimo*: sic etiam census multis modis finitur, vel alienatur. Ante bimestre venditor debet emptorem monere de pretio ipsi reddendo. Aequissima conditio, vt Dominus census sibi consulat, & decernat quid sibi factio opus sit de re sua. Quid si pretium accepere recuissset? Tunc debitor census publicè, & coram testibus pecuniam deponat, & de hoc creditorem moneat, & sic liberabitur ab obligatione soluendi censum, iuxta id quod habetur in *l. Accepit. C. de Usuris, vt explicat Baldus ibidem, & Menochius lib. 2. de Arbit. ind. casu 232.*

Tandem subiungit Pontifex: [Pacta etiam continentia pretium census extra casum praedictum ab inuito, aut ob penam, aut ob aliam causam repeti posse, omnino

prohibemus. Contractus sub alia forma posthac celebrandos, sceleratius iudicamus.] Hoc nimirum addidit Pontifex, vt formulam praescriberet censuales contractus: forma autem dat esse rei. Baldus in *l. Iulianus. ff. Ad exhibendum*, vbi dicitur: [Mutata forma rei, substantiam petiti necesse est.]

Quaedam quaestiones generales super dicta Pij V. constitutione diluuntur.

CAPVT XIX.

PRIMO quaeritur, Quomodo in constitutione dicatur, Censuales contractus alter inuito pro sceleratius habendos: hoc enim si ita esset, inde fieret, vt etiam necessarè sint conditiones, vt contractus huiusmodi fiant coram testibus, & tabellione, & per syngrapham, siue scripturam ipsius tabellionis, & aliorum manu subscriptam? Respondeo, has conditiones requiri, non quidem secundum conscientiam, sed vt contractus censuales in iudicio vim, & locum habeat; quia, vt dixi superius, est solennis formula iuris scripti requisita, ad dolos, & fraudes tollendas.

Secundo quaeritur, An ceteræ conditiones vim habeant non solum in iudicio, sed etiam secundum conscientiam? Respondeo cum Nauarro in *commentario de Usuris, num. 106.* vim, & locum habere: quoniam tamen si singula non sint necessaria ex natura rei, iure tamen scripto, & Pontificio requiruntur; quia, vel usuram, vel speciem, occasionem, & periculum usurae habent, & leges iustae sunt, quæ prohibent malum, vel quod mali speciem, & faciem gerat.

Tertio quaeritur, An praedictæ conditiones sint vbique seruandæ? Respondet Nauarrus *loco citato*, esse seruandas, quatenus continent id, quod iuris naturalis, vel Diuini est: at quatenus nouo iure scripto aliquid prohibent, seruari debent, vbi ipsa est vsu recepta: quia leges vim obligandi non habent, nisi vsu recipiantur; vt colligitur ex *cap. in istis. §. Leges, distinct. 4. & ex l. De quibus. ff. de Legibus.* Nam Principum constitutiones, & leges ea conditione tacite feruntur, vt conscientias obligent, si illae fuerint vsu receptae, sin minus, non obligant. Felinus *cap. primo de Treuga, & pace, num. 12. & sequentibus.* Caldernum, Archidiaconum, Panoormitanum, Cardinalem, Imolam, & Dominicum sequutus: sic etiam Nauarrus *consil. 1. num. 23. de Constitutionibus.*

Quarto quaeritur, Cur Pius Quintus constitutionem edidit de censuali contractu? Siquidem Martinus Quartus, & Calixtus Tertius duas constitutiones de eodem contractu iam ante promulgauerant: & quare Calixtus Tertius id renouauit, quod praeeperat Martinus Quartus? siquidem nihil prorsus adieci. Respondeo, in constitutione Martini Quinti & Calixti Tertii, fuerunt octo tantum conditiones decretae, quæ in censibus requiruntur.

Prima erat, vt venditor certum praedium, domum, vel possessionem, vel alia stabilia bona assignet, in quibus census constituatur.

Secunda, vt res illa sola subiecta, & obligata sit censui, non alia bona venditoris, nec ipse venator.

Tertia, vt emptor iustum pretium soluat, videlicet, vt vnam marcham aurei emat decem, vnde decem, tredecim, vel quatuordecim marchas.

Quarta, vt statim emptor iustum pretium det venditori.

Quinta, vt liberum sit venditori censum redimere, vel in totum, vel ex parte, quando eumque voluerit.